

**Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка**

Кафедра теорії та методики трудового навчання та технологій

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОХОРОНА ПРАЦІ В ОСВІТІ

рівень вищої освіти другий (магістерський)

галузь знань **01 Освіта/Педагогіка**

спеціальності:

014 Середня освіта (Трудове навчання та технології)

освітньо-професійна програма

Середня освіта (Трудове навчання та технології. Інформатика)

Кременець-2022

Шабага С.Б. **Охорона праці в освіті** [робоча програма для студентів другого (магістерського) рівня освіти галузі 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології). Кременець; 2022. 20 с.

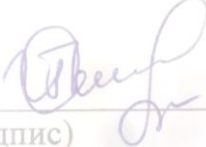
Розробники:

Шабага Степан Богданович - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики трудового навчання та технологій.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії і методики трудового навчання та технологій

Протокол №1 від «31 серпня» 2022 року

Завідувач кафедри теорії і методики трудового навчання та технологій

(підпис) І. Цісарук
«31» серпня 2022 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність: 014 Середня освіта Трудове навчання та технології		
Змістових модулів – 1		1-й	1-й
Загальна кількість годин - 90		Семестр	
		2	2
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 2 самостійної роботи студента – 2,2	Освітньо-професійна програма підготовки магістра	Лекції	
		16год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		26год.	8год.
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		48 год.	80 год.
Вид контролю			
	залік	залік	

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 38%/62%;

для заочної форми навчання - 20%/80%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Пояснювальна записка

Навчально-методичний комплекс «Охорона праці в освіті» розроблено відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України, Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи та Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 21.10.2010 р. № 969/922/216 «Про організацію та вдосконалення навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту у вищих навчальних закладах України», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 9.11.2010 р. за № 1057/18352.

Загальний обсяг навчального часу для вивчення дисципліни «Охорона праці в освіті» у навчальних планах підготовки магістрів визначений державними вимогами зазначеного вище спільного наказу і становить не менше 34 академічних годин.

Мета вивчення дисципліни – формувати в майбутніх фахівців уміння і компетенції для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці в галузі освіти.

Завдання вивчення дисципліни – забезпечення гарантії збереження здоров'я та працездатності працівників у виробничих умовах галузі через ефективне управління охороною праці та формування відповідальності в посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку.

В результаті вивчення дисципліни «Охорона праці в освіті» магістри у відповідних напрямках підготовки повинні мати такі компетенції.

Загальні компетентності:

ЗК4. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях;

ЗК9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК10. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові компетентності:

ФК3. Здатність до забезпечення охорони життя й здоров'я учнів, їхньої активності в освітньому процесі та позаурочній діяльності;

ФК9. Здатність науково обґрунтовано організувати роботу в шкільній майстерні (або кабінеті), контролювати і забезпечувати дотримання технології та раціональної експлуатації інструментів і технологічного обладнання;

ФК10. Здатність дотримуватись вимог охорони та безпеки праці, протипожежної безпеки, захисту довкілля.

Програмні результати навчання:

ПРН4. Знання і уміння здійснювати заходи щодо покращення освітнього процесу з урахуванням індивідуальних особливостей здобувачів освіти.

ПРН8. Знання основних вимог охорони праці в закладах освіти, основ безпечного використання навчального обладнання.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1

Теоретико-методологічні засади охорони праці в освіті

Тема 1. Міжнародні норми в галузі охорони праці

Соціальне партнерство (соціальний діалог) в охороні праці. Соціальне партнерство як принцип законодавчого та нормативно-правового забезпечення охорони праці. Соціальний діалог у Європейському Союзі.

Охорона праці як невід’ємна складова соціальної відповідальності. Визначення й основні принципи соціальної відповідальності. Міжнародні норми соціальної відповідальності. Стандарт SA 8000 «Соціальна відповідальність». Міжнародний стандарт ISO 26000 «Настанова по соціальній відповідальності». Вимоги до забезпечення охорони праці в структурі соціальної відповідальності.

Законодавча основа Євросоюзу з питань охорони праці. Охорона праці – частина соціальної політики ЄС. Директиви ЄС з охорони праці. Рамкова директива 89/391/ЄС «Про введення заходів, що сприяють поліпшенню безпеки та гігієни праці працівників».

Трудові норми Міжнародної організації праці. Конвенції та Рекомендації МОП. Основні Конвенції МОП в галузі охорони праці.

Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці. Основні напрями співробітництва. Організація об’єднаних націй. Всесвітня організація охорони здоров’я. Міжнародна агенція з атомної енергії. Міжнародна організація праці. Європейський Союз. Співдружність незалежних держав.

Тема 2. Основні законодавчі та нормативно-правові акти України з охорони праці в освіті. Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці

Законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в освіті. Показчик нормативно-правових актів з питань охорони праці. Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Положення про організацію системи управління охороною праці в галузі.

Органи державного нагляду за охороною праці. Основні принципи державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.

Держгірпромнагляд. Права і відповідальність посадових осіб Держгірпромнагляду. Перелік питань для здійснення планових заходів державного нагляду у сфері промислової безпеки й охорони праці.

Проведення державного нагляду за охороною праці. Види й основні параметри проведення наглядових заходів.

Тема 3. Система управління охороною праці в організації

Основні вимоги до побудови та функціонування системи управління охороною праці (СУОП). Забезпечення функціонування та побудова СУОП в організації. Положення про СУОП, структура та зміст його розділів.

Елементи системи управління охороною праці, міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007. Політика в галузі охорони праці. Планування. Впровадження та функціонування СУОП. Перевірки та коригувальні дії. Аналіз з боку керівництва.

Примірний розподіл функціональних обов'язків з охорони праці керівників, посадових осіб і фахівців підприємства галузі. Пріоритет функцій забезпечення безпеки. Ефективність функціональної структури СУОП.

Планування заходів з охорони праці. Види планування та контролю стану охорони праці. Виявлення, оцінка та зменшення ризиків небезпечних подій. Облік та аналіз показників охорони праці. Плани локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій. Мета й основні параметри планів. Аналітична й оперативна частини плану.

Інтегровані системи менеджменту в галузі охорони праці. Основні складові інтегрованої системи менеджменту. Функціональні й організаційні особливості.

Галузеві системи управління охороною праці. Мета і принципи функціонування. Організаційна та функціональна структури СУОПГ.

Регіональні системи управління охороною праці, мета, принципи й основні функції. Служби охорони праці місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування.

Тема 4. Спеціальні розділи охорони праці в галузі професійної діяльності.

Аналіз умов праці у галузі за показниками шкідливості та небезпечності чинників виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. Загальні вимоги безпеки в галузі. Вимоги безпеки до розміщення обладнання та утримання робочих місць. Вимоги до санітарного контролю за станом повітря робочої зони.

Особливості заходів електробезпеки у закладах галузі. Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці в галузі. Шкідливі хімічні речовини, біологічні чинники, виробничий пил. Вібрація, шум, інфразвук, ультразвук. Виробничі випромінювання. Мікроклімат робочої зони.

Особливості організації праці українських фахівців за межами України, не території з особливими умовами перебування. Ділові перемовини: особливості,

застережливі заходи, небезпеки та засоби захисту. Соціономічні спеціальності, надійність, емоційне вигорання.

Змістовий модуль 2

Спеціальні розділи охорони праці в освіті

Тема 5. Атестація робочих місць за умовами праці. Навчання з питань охорони праці в установах галузі освіти та організаціях невиробничої сфери.

Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці. Методичні рекомендації. Гігієнічна оцінка умов праці, оцінка технічного та організаційного рівня робочого місця. Пільги і компенсації. Порядок обчислення заробітної платні при різних умовах праці.

Інструктажі з питань охорони праці за характером та часом проведення. Обов'язки керівних осіб. Організація та проведення обов'язкових та періодичних медичних оглядів робітників різних категорій.

Тема 6. Травматизм і професійні захворювання в галузі освіти.

Розслідування нещасних випадків. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві

Загальні положення та визначення. Мета і завдання розслідування нещасних випадків. Обов'язки роботодавця щодо розслідування нещасних випадків. Обставини, за яких проводиться розслідування.

Встановлення зв'язку нещасного випадку з виробництвом.

Розслідування й облік нещасних випадків, хронічних професійних захворювань та отруєнь на виробництві. Розслідування нещасних випадків. Спеціальне розслідування нещасних випадків. Розслідування професійних захворювань. Організація розслідування, склад комісій з розслідування, основні документи.

Розслідування й облік аварій. Розслідування інцидентів і невідповідностей.

Особливості розслідування й обліку нещасних випадків невиробничого характеру.

Дослідження та профілактика виробничого травматизму. Звітність та інформація про нещасні випадки, аналіз їх причин. Основні причини виробничих травм і професійних захворювань. Розподіл травм за ступенем тяжкості. Методи дослідження виробничого травматизму.

Основні технічні й організаційні заходи щодо профілактики травматизму та професійної захворюваності в галузі.

Завдання страхування від нещасного випадку. Принципи та види страхування.

Суб'єкти й об'єкти страхування. Види страхування. Страховий ризик і страховий випадок. Фонд соціального страхування від нещасних випадків. Правління Фонду. Виконавча дирекція Фонду. Страхові експерти з охорони праці,

їх функції та повноваження. Фінансування страхових виплат, соціальних послуг і профілактичних заходів. Джерела фінансування Фонду. Страхові тарифи. Страхові виплати. Обов'язки та права суб'єктів страхування від нещасних випадків. Обов'язки Фонду. Права й обов'язки застрахованої особи. Права й обов'язки роботодавця як страхувальника.

Тема 7. Загальні вимоги виробничої безпеки

Аналіз умов праці в галузі за показниками шкідливості та небезпечності чинників виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. Загальні вимоги безпеки в галузі. Вимоги безпеки під час експлуатації основного технологічного обладнання, при підготовці сировини та при виробництві продукції. Вимоги безпеки до розміщення обладнання й утримання робочих місць. Забезпечення безпеки контрольно-вимірювальних приладів, автоматизованих систем управління, сигналізації та зв'язку.

Вимоги до санітарного контролю за станом повітря робочої зони. Вимоги до засобів індивідуального захисту.

Особливості заходів електробезпеки на підприємствах галузі.

Вимоги безпеки до виробничих і допоміжних приміщень. Утримання території підприємств галузі. Особливості охорони праці при ремонтних роботах, під час вантажно-розвантажувальних робіт. Вимоги безпеки праці під час експлуатації систем опалення, вентиляції та кондиціонування повітря.

Вимоги до працівників певних категорій і порядок допуску їх до роботи.

Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці в галузі. Шкідливі хімічні речовини, біологічні чинники, виробничий пил. Вібрація, шум, інфразвук, ультразвук. Виробничі випромінювання. Мікроклімат робочої зони.

Важкість праці: динамічні, статичні навантаження. Напруженість праці. Увага, напруженість аналізаторних функцій, емоційна й інтелектуальна напруженість, монотонність праці.

Тема 8. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах

Класи виробничих і складських приміщень з вибухової та пожежної небезпеки. Вогнестійкість будівельних конструкцій і матеріалів.

Протипожежні перешкоди. Забезпечення безпечної евакуації персоналу. Пожежна безпека технологічного устаткування, електрообладнання, систем опалення, вентиляції. Державний пожежний нагляд. Пожежна профілактика при проектуванні й експлуатації промислових об'єктів, будинків, споруд, технологічного обладнання.

Пожежна сигналізація та зв'язок. Засоби гасіння пожеж. Протипожежне водопостачання. Первинні засоби пожежогасіння. Автоматичні засоби пожежогасіння на об'єктах галузі.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л.	пр./сем.	с.р.		л.	пр./сем.	с.р.
Модуль 1								
<i>Змістовий модуль 1</i>								
Теоретико-методологічні засади охорони праці в галузі								
Тема 1. Міжнародні норми в галузі охорони праці	11	2	2	7	11	2	2	7
Тема 2. Основні законодавчі та нормативно-правові акти України з охорони праці в галузі. Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці	11	2	2	7	12			12
Тема 3. Система управління охороною праці в організації	11	2	2	7	11			11
Тема 4. Аналіз умов праці у галузі за показниками шкідливості та небезпечності чинників виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. Загальні вимоги безпеки в галузі.	11	2	4	5	11			11
Разом за змістовим модулем 1	44	8	10	26	45	2	2	41
<i>Змістовий модуль 2</i>								
<i>Спеціальні розділи охорони праці в галузі</i>								
Тема 5. Атестація робочих місць за умовами праці. Навчання з питань охорони праці в установах галузі освіти та організаціях невиробничої сфери.	11	2	4	5	11			11
Тема 6. Травматизм та професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві	11	2	4	5	11	2	2	7
Тема 7. Загальні вимоги	11	2	4	5	12			12

виробничої безпеки								
Тема 8. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах	13	2	4	7	11	2		9
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	46	8	16	22	45	4	2	39
Усього годин	90	16	26	48	90	6	4	80
ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ – ЗАЛІК								

5. Теми семінарських та практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Охорона праці в Україні: проблеми, досвід та перспективи	2
2	Законодавче та нормативно-правове забезпечення охорони праці	4
3	Організація та основні принципи системи управління охороною праці	4
4	Управління охороною праці на виробництві	4
5	Навчання та інструктажі з питань охорони праці	4
6	Проблеми профілактики виробничого травматизму на об'єктах промисловості	4

6. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені

7. Самостійна робота

Зміст самостійної роботи студентів з курсу складається з таких видів:

- написання ІНДЗ у вигляді реферату;
  - опрацювання та конспектування окремих питань теоретичного матеріалу згідно робочої програми;
  - Виконання практичних завдань протягом семестру;
- Пошук додаткової інформації що до окремих питань курсу:

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Основні принципи державної політики України в галузі охорони праці.
2. Охорона праці як об'єкт соціальної взаємодії: характеристика термінів і визначень.
3. Національні стандарти України з охорони праці.
4. Система управління охороною праці в Україні.
5. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.
6. Міжнародні стандарти з питань охорони праці.
7. Основні заходи запобігання травматизму та професійним захворюванням.
8. Важливість забезпечення санітарно-гігієнічних умов праці.
9. Загальні вимоги до виробничої безпеки.
10. Пожежна безпека галузевого об'єкту культури: забезпечення та контроль стану пожежної безпеки.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Соціальний діалог у Європейському Союзі та Україні.
2. Міжнародні стандарти соціальної відповідальності.
3. Основні принципи впровадження соціальної відповідальності.
4. У чому полягає різниця між небезпечними та шкідливими виробничими факторами?
5. Що таке охорона праці? Які завдання вона вирішує та яка її структура?
6. Як класифікуються нещасні випадки? Що таке нещасний випадок, пов'язаний з виробництвом?
7. Законодавство Європейського Союзу з охорони праці.
8. Що таке аварії та як вони класифікуються?
9. Як здійснюється системний аналіз в охороні праці?
10. Охарактеризуйте основні групи причин виробничого травматизму та професійних захворювань і групи заходів щодо їх попередження.
11. Що таке виробничий ризик і як він оцінюється?
12. Наведіть класифікацію умов праці.
13. Як здійснюється аналіз умов праці?
14. Охарактеризуйте основні методи аналізу виробничого травматизму.
15. У чому полягає призначення аналізу виробничого травматизму, які існують групи методів аналізу виробничого травматизму?
16. Що таке та як визначаються коефіцієнт частоти травматизму, коефіцієнт важкості травматизму, коефіцієнт виробничих втрат?
17. У чому суть топографічних, монографічних, економічних та ергономічних методів аналізу травматизму?
18. З якою метою і яким чином оцінюється стан умов праці на виробництві?
19. Які умови праці вважаються оптимальними, а які допустимими?
20. Що таке шкідливі умови праці, як вони класифікуються?

21. Що таке екстремальні умови праці, коли вони дозволяються?
22. Що є базою законодавства України про охорону праці та які основні закони складають це законодавство?
23. Як застосовуються в Україні норми міжнародного законодавства про охорону праці?
24. У чому полягають основні принципи державної політики в галузі охорони праці?
25. Що таке принцип трипартизму у вирішенні завдань охорони праці?
26. Яким чином здійснюється страхування від нещасних випадків на виробництві, і в чому полягають завдання цього страхування?
27. Які виплати та послуги здійснює Фонд соціального страхування від нещасного випадку?
28. Як здійснюється фінансування Фонду соціального страхування від нещасного випадку?
29. Що таке нормативно-правові акти з охорони праці та яким чином здійснюється їх кодування?
30. Міжнародні організації та міжнародна співпраця у сфері охорони праці.
31. Хто, кого і за що може притягати до дисциплінарної відповідальності за порушення законодавства про охорону праці? Яке при цьому може бути покарання?
32. Хто, кого і за що може притягати до адміністративної відповідальності за порушення законодавства про охорону праці?
33. Яке покарання може настати в рамках кримінальної відповідальності за порушення законодавства про охорону праці?
34. Коли виникає матеріальна відповідальність за порушення законодавства про охорону праці?
35. У чому полягають гарантії прав на охорону праці працівників?
36. Які пільги та компенсації надаються працівникам, зайнятим на роботах з важкими та шкідливими умовами праці?
37. Для яких категорій працівників передбачені додаткові гарантії охорони праці та в чому суть цих гарантій?
38. Який порядок видачі працівникам спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту?
39. Яким чином відшкодовується шкода працівнику в разі його травмування або захворювання на виробництві?
40. Як відшкодовується шкода членам сім'ї загиблого на виробництві?
41. Які органи в нашій країні здійснюють державне управління охороною праці?
42. Які додаткові функції державного управління охороною праці виконують Мінпраці, МОЗ, ДСНС?
43. У чому полягає суть державного нагляду за охороною праці та які органи здійснюють його?
44. У чому полягає суть громадського контролю за охороною праці та хто здійснює його?

45. У чому полягають обов'язки роботодавця щодо забезпечення вимог законодавства про охорону праці?

46. Які основні обов'язки та права служби охорони праці на підприємстві?

47. У чому полягають повноваження комісії з питань охорони праці на підприємстві?

48. У чому полягають обов'язки працівників щодо виконання вимог охорони праці?

49. Як реалізується принцип безперервності навчання з охорони праці?

50. Як здійснюється навчання працівників з охорони праці при прийнятті на роботу та під час роботи на підприємстві?

51. Як здійснюється навчання з охорони праці посадових осіб і спеціалістів?

52. Що таке інструктажі з охорони праці, які існують види інструктажів, у чому призначення вступного та повторного інструктажів?

53. Коли і хто проводить повторні, позапланові та цільові інструктажі з охорони праці, яким чином вони оформляються?

54. Що таке СУОП, хто є її суб'єктом та об'єктом, які основні функції управління охороною праці?

55. Як здійснюється прогнозування стану та планування роботи з охорони праці на виробництві?

56. Як здійснюється контроль за станом охорони праці?

57. Які законодавчі акти встановлюють вимоги щодо розслідування й обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій, у чому полягають ці вимоги?

58. Як проводиться розслідування нещасного випадку на виробництві без тяжкого чи смертельного наслідку з одним потерпілим?

59. Як проводиться розслідування смертельних, групових і з тяжкими наслідками нещасних випадків на виробництві?

60. Як проводиться розслідування професійних захворювань?

61. Яким чином реєструються нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання?

62. Як проводиться розслідування аварій на виробництві?

63. Охарактеризуйте поняття «фізіологія праці».

64. Охарактеризуйте поняття «стомлення» і «перевтома» працівника.

65. Охарактеризуйте поняття «гігієна праці».

66. Охарактеризуйте поняття «умови праці» та їх класи.

67. Охарактеризуйте поняття «виробнича санітарія».

68. Охарактеризуйте вимоги до розміщення та планування території підприємств.

69. Охарактеризуйте вимоги до виробничих і допоміжних приміщень.

70. Охарактеризуйте вимоги до організації праці на робочому місці.

71. Охарактеризуйте загальні положення щодо мікроклімату виробничих приміщень.

72. Охарактеризуйте дію мікроклімату на працівника.

73. Охарактеризуйте принципи санітарно-гігієнічного нормування параметрів мікроклімату на робочих місцях.
74. Охарактеризуйте заходи та засоби нормалізації мікроклімату.
75. Охарактеризуйте забруднюючі речовини, їх дію на людину та нормування.
76. Охарактеризуйте методи регулювання якості повітряного середовища у виробничих приміщеннях.
77. Охарактеризуйте порядок проектування вентиляції.
78. Охарактеризуйте природну та штучну вентиляцію та кондиціонування повітря.
79. Охарактеризуйте загальні уявлення про світло й основні світлотехнічні поняття.
80. Охарактеризуйте природне освітлення виробничих приміщень.
81. Охарактеризуйте штучне освітлення виробничих приміщень.
82. Охарактеризуйте основні характеристики та класи шумів.
83. Охарактеризуйте дію шуму на людину.
84. Охарактеризуйте нормування та вимірювання параметрів шуму.
85. Охарактеризуйте методи захисту від шуму.
86. Охарактеризуйте захист від ультра- й інфразвуку.
87. Охарактеризуйте основні визначення, параметри та категорії вібрації.
88. Охарактеризуйте вплив вібрації на людину.
89. Охарактеризуйте методи гігієнічної оцінки та принципи нормування параметрів виробничої вібрації.
90. Охарактеризуйте методи захисту від вібрації.
91. Охарактеризуйте основні параметри електромагнітних полів.
92. Охарактеризуйте дію на людину електромагнітних випромінювань радіочастотного діапазону.
93. Охарактеризуйте принципи нормування параметрів електромагнітних випромінювань.
94. Охарактеризуйте методи захисту від електромагнітних випромінювань.
95. Охарактеризуйте випромінювання, що відносяться до оптичного діапазону.
96. Охарактеризуйте інфрачервоні випромінювання: параметри, вплив на людину, нормування та методи захисту.
97. Охарактеризуйте ультрафіолетові випромінювання: параметри, вплив на людину, нормування та методи захисту.
98. Охарактеризуйте лазерні випромінювання: параметри, біологічна дія, нормування та вимоги безпеки.
99. Дія електричного струму на організм людини. Електричні травми.
100. Чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом.
101. Класифікація приміщень за небезпекою електротравм.
102. Причини електротравм.
103. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом (масаж серця, штучне дихання).

104. Визначення понять «пожежа» та «пожежна безпека». Небезпечні та шкідливі фактори, що пов'язані з пожежами.

105. Основні причини пожеж. Класифікація видів горіння. Класи пожеж.

106. Пожежо- вибухо небезпека об'єкта. Категорії приміщень за вибухо-пожежо небезпечністю. Класифікація вибухонебезпечних і пожежо-небезпечних робочих зон приміщень за Правилами влаштування електроустановок.

107. Система запобігання пожеж.

108. Система пожежного захисту.

109. Пожежна сигналізація. Засоби виявлення пожежі та сповіщення про пожежу.

110. Способи та засоби гасіння пожежі. Вогнегасні речовини. Первинні засоби гасіння пожежі.

111. Евакуація людей при пожежі. Засоби колективного й індивідуального захисту людей від небезпечних і шкідливих факторів пожежі. Протидимовий захист.

112. Система організаційно-технічних заходів пожежної безпеки. Обов'язки державних органів, керівників підприємств, установ, організацій, підприємців, громадян щодо забезпечення пожежної безпеки.

113. Державний пожежний нагляд.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Підготовка до занять і набуття необхідних знань з навчальної дисципліни «Охорона праці в освіті» забезпечується відповідними навчально-методичними розробками, включно з навчально-методичним комплексом «Охорона праці в галузі». Для підвищення ефективності роботи надається список рекомендованої літератури.

Індивідуальні завдання

Для ІНДЗ з курсу студентам пропонуються: реферат на вказані вище теми та презентація.

8. Методи навчання

1. Словесні:

- пояснення;

- розповідь;

- бесіда.

2. Практичні :

- лабораторні роботи.

3. Наочні:

- ілюстрування;

- демонстрування.

9. Методи контролю

1. Письмовий звіт;

2. Усне опитування.

10. Критерії оцінювання знань студентів з дисципліни

При викладанні дисципліни використовуються такі види навчальних занять, як лекції, практичні, індивідуальне консультування і керівництво самостійною роботою студента. Протягом вивчення дисципліни студент повинен виконати у повному обсязі всі види робіт, що передбачені робочою навчальною програмою (відвідування лекцій та опрацювання лекційного матеріалу, виконання та захист практичних робіт, тестування, написання реферату та творчої роботи). У випадку якщо студент не виконав у повному обсязі всі види навчальних робіт, то залік він не отримує.

При оцінюванні знань студентів з дисципліни використовуються такі форми контролю, як засвоєння теоретичного матеріалу тем (лекційного матеріалу), що перевіряється опитуванням під час практичних занять; якість виконання практичних робіт (набуття теоретичних знань і практичних умінь) перевіряється шляхом захисту кожної практичної роботи. Оцінка, яка виставляється за практичне заняття, складається з таких елементів: знання теоретичного матеріалу з теми практичної роботи; якість оформлення протоколу; вміння студента обґрунтувати прийняті рішення; своєчасний захист практичної роботи. Термін захисту практичної роботи вважається своєчасним, якщо студент захистив її після виконання роботи або на наступному занятті. За несвоєчасний захист практичної роботи виставляється оцінка «задовільно». Пропущене з поважної причини практичне заняття студент повинен відпрацювати в лабораторіях кафедри у встановлений викладачем термін. Оцінювання практичних робіт проводиться за національною чотирибальною шкалою оцінювання.

Критерії оцінювання практичних робіт

Оцінка	Критерії оцінювання
8-7	Повне і міцне знання матеріалу, відповідно до вимог робочої програми, вільне оперування термінами і фактами, мова студента логічно обґрунтована та грамотно правильна.
6-5	Міцне знання матеріалу, відповідно до вимог робочої програми, при незначних неточностях, помилках (не більше 2-ох), мова студента логічно обґрунтована та граматично правильна
4-3	За знання матеріалу, відповідно до вимог робочої програми, при наявності помітних прогалин, неточностей, але таких, що не перешкоджають подальшому вивченню і виправляються студентом при допомозі викладача.
2-1	Часткове знання матеріалу, відповідно до вимог робочої програми, при наявності вагомих помітних неточностей, але таких, що не перешкоджають подальшому вивченню і виправляються студентом при допомозі викладача.
0	Незнання матеріалу, неповну, безсистемну

відповідь і велику кількість помилок у відповіді, які студент не може виправити при допомозі викладача.

Критерії оцінювання самостійної роботи – ІНДЗ (реферату)

Оцінка ІНДЗ (реферат) – макс. 20 балів (зміст, оформлення – 10 балів; захист – 10 балів). Оцінювання проводиться за такою шкалою:

1. Зміст, оформлення.

Кількість балів «10-8»: бездоганно структурована робота, яка містить оформлені відповідно до вимог титульний аркуш, зміст, перелік умовних позначень (за необхідності), вступ, основну частину, висновки, список використаних джерел, додатки (за необхідності), анотацію.

Кількість балів «8-6» свідчить про самостійне опрацювання теми, достатній об'єм опрацьованого матеріалу для формулювання власних висновків про ступінь вивчення проблеми. Структура роботи, її оформлення відповідає вимогам, що ставляться до робіт такого типу. Студент демонструє вміння формулювати мету і визначати завдання дослідження, при цьому він демонструє ознайомлення з основною літературою, але додаткову опрацював чи використав неповністю.

Кількість балів «6-4» ставиться за виконану роботу, яка відповідає темі і структурована відповідно до вимог. Студент виявляє здатність самостійно опрацювати 1-2 джерела літератури, але не демонструє її ґрунтового усвідомлення. Є намагання підмінити власний виклад фрагментами чужих робіт.

Кількість балів «4-2» виставляється за роботу, написану на основі єдиного джерела, яке формує найзагальніше розуміння проблеми. Студент реферує матеріал, не виділяючи цитат, робить примітивні висновки.

Кількість балів «2-0» виставляється за ІНДЗ у вигляді короткого реферату з обраної проблеми, що носить характер неякісного конспекту. Оформляється з порушенням вимог.

2. Захист ІНДЗ.

Кількість балів «8-10»: захист роботи демонструє вільне володіння матеріалом, уміння відповідати на питання з теми, відстоювати власні позиції, опираючись на результати дослідження.

Кількість балів «6-8»: захист роботи показує орієнтацію студента в літературі з проблеми, здатність представити самостійно зібраний матеріал і висновки його дослідження. Але на питання відповідає невпевнено чи нечітко, інколи виникають труднощі із використанням понятійного апарату.

Кількість балів «4-6»: захист показує здатність студента відтворити основи роботи, але з порушенням логіки викладу, з елементами неточності, поверховості. Студент відповідає тільки на найпростіші питання.

Кількість балів «2-4»: студент виступає перед аудиторією, невпевнено переказуючи прочитаний текст, допускаючи помилки.

Кількість балів «0-2»: захист зводиться до зачитування короткого виступу.

За кожну практичну роботу (2 години) студент отримує максимум 8 балів в сумі = 80 балів. Ще + за самостійну роботу (ІНДЗ)=20 балів тобто в загальному 100 балів за дисципліну.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання								Самостійна робота (ІНДЗ)	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				20	100
T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	T4		
8	8	8	8	8	8	8	8		

T1, T2 ... T4 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

1. Опорні конспекти лекцій
2. Плани практичних занять

13. Рекомендована література

Основна література

1. Ткачук К. Н., Халімовський М. О., Зацарний В. В. та ін. Основи охорони праці: Підручник. – 2-ге вид., допов. і перероб. – К.: Основа, 2006. – 444 с.
2. Протоєрейський О. С, Запорожець О. І. Охорона праці в галузі: Навч. посіб. – К.: Книжкове вид-во НАУ, 2005. – 268 с.
3. Основи охорони праці: Підручник / За ред. проф. В.В.Березуцького – Х.: Факт, 2005. – 480 с.
4. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. – 4-те вид., допов. і перероб. – К.: Університет «Україна», 2009. – 295 с.

5. Третьяков О.В., Зацарний В.В., Безсонний В.Л. Охорона праці: Навчальний посібник з тестовим комплексом на CD/ за ред. К.Н. Ткачука. – К.: Знання, 2010. – 167 с. + компакт-диск.
6. Гогіташвілі Г. Г., Карчевські Є.-Т., Лапін В. М. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами: Навч. посіб. – К.: Знання, 2007. – 367 с.
7. Яремко З.М. Охорона праці: Навч. посібн. за ред. проф. З.М. Яремка / Яремко З.М., Тимошук С. В., Третяк О.І., Ковтун Р.М.. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 345 с.

Допоміжна література

1. ДБН В.2.5-28-2006 «Природне і штучне освітлення».
2. ДСанПіН 3.3.6.096-2002 Державні санітарні норми і правила при роботі з джерелами електромагнітних полів
3. ДСН 3.3.6.042-99 Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень.
4. ДСН 3.3.6.037-99 Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку.
5. ДСН 3.3.6.039-99 Державні санітарні норми виробничої загальної та локальної вібрації
6. НПАОП 0.00-1.28-10 Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин. Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010р. № 65
7. НПАОП 0.00-2.23-04 «Перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до валових витрат». Постанова Кабінету Міністрів України від 27 червня 2003 р. № 994.
8. НПАОП 0.00-8.24-05 «Перелік робіт з підвищеною небезпекою». Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 р. № 15.
9. Перелік робіт, де є потреба у професійному доборі. Наказ МОЗ України та Держнаглядохоронпраці України від 23.09.1994 р. № 263/121.
10. ДСТУ 2293-99 «Охорона праці. Терміни та визначення основних понять».
11. Гігієнічні нормативи ГН 3.3.5-8-6.6.1-2002 «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу». Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 27.12.2001 № 528.
12. Міждержавний стандарт ГОСТ 12.0.003-74 (1999) ССБТ «Опасные и вредные производственные факторы. Классификация».
13. Міждержавний стандарт ГОСТ 12.0.230-2007 ССБТ. Системи управління охороною праці. Загальні вимоги.
14. Рекомендації щодо організації роботи кабінету промислової безпеки та охорони праці. Затверджені Головою Держгірпромнагляду 16.01.2008 р.

15. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджені Головою Держгірпромнагляду 7.02.2008р.

16. Перелік професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 травня 2001 р. № 559.

17. Директива Ради Європейських Співтовариств 89/391/ЕЕС «Про впровадження заходів, що сприяють поліпшенню безпеки й гігієни праці працівників».

18. Конвенція МОП 187 «Про основи, що сприяють безпеці й гігієні праці».

19. Міжнародний стандарт SA8000: 2001 «Соціальна відповідальність». SAI SA8000: 2001 Social Accountability International.

20. Міжнародний стандарт ISO 26000:2010 – «Настанова по соціальній відповідальності». ISO 26000: 2010 (Draft) Guidance on Social Responsibility.

21. Міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007 Occupational health and safety management systems – Requirements. Системи менеджменту охорони праці – Вимоги.

22. Міжнародний стандарт OHSAS 18002, Guidelines for the implementation of OHSAS 18001. Настанова по впровадженню OHSAS 18001.

23. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 № 2464-VI

24. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися під час навчально-виховного процесу в навчальних закладах» N 616 від 31.08.2001 м.Київ

25. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2011 р. N 1232 «Деякі питання розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві», Київ.

14. Інформаційні ресурси

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
2. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua> .
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
4. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України <http://www.mon.gov.ua>, www.osvita.com.
5. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.
6. Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rainbow.gov.ua/>.
7. Офіційний сайт Державного комітету з гірничої та промислової безпеки
8. Студентська бібліотека ОНУ, Французький бульвар, 48